

Przedmiotowy system oceniania z chemii w klasie 7

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1+2]	Ocena dobra [1+2+3]	Ocena bardzo dobra [1+2+3+4]
<p>Uczeń większość poleceń wykonuje z pomocą nauczyciela:</p> <ul style="list-style-type: none"> – stosuje zasady bezpieczeństwa obowiązujące w pracowni chemicznej – nazywa wybrane elementy szkła i sprzętu laboratoryjnego oraz określa ich przeznaczenie – opisuje właściwości substancji będących głównymi składnikami produktów stosowanych na co dzień – podaje wzór na gęstość – przeprowadza proste obliczenia z wykorzystaniem pojęć masa, gęstość, stosując odpowiednie jednostki – podaje przykłady mieszanin jednorodnych i niejednorodnych, potrafi zastosować proste metody rozdzielania mieszanin na składniki – podaje przykłady zjawisk fizycznych i reakcji chemicznych – odróżnia metale i niemetale na podstawie ich właściwości – opisuje, na czym polegają rdzewienie i korozja, wymienia niektóre czynniki powodujące korozję – posługuje się symbolami chemicznymi pierwiastków (H, O, N, Cl, S, C, P, Si, Na, K, Ca, Mg, Fe, Zn, Cu, Al, Pb, Sn, Ag, Hg) – opisuje skład i właściwości powietrza – opisuje właściwości tlenu, tlenku węgla(IV), wodoru, azotu, gazów szlachetnych – podaje, że woda jest związkiem chemicznym wodoru i tlenu – tłumaczy, na czym polega zmiana stanu 	<p>Uczeń trudniejsze polecenia wykonuje z pomocą nauczyciela:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje właściwości substancji – sporządza mieszaniny jednorodne i niejednorodne– dobiera metodę rozdzielania mieszaniny na składniki – opisuje i porównuje zjawisko fizyczne i reakcję chemiczną – podaje przykłady zjawisk fizycznych i reakcji chemicznych zachodzących w otoczeniu człowieka – wyjaśnia różnicę między pierwiastkiem, związkiem chemicznym i mieszaniną – proponuje sposoby zabezpieczenia przed rdzewieniem przedmiotów wykonanych z żelaza – projektuje i przeprowadza doświadczenie potwierdzające, że powietrze jest mieszaniną jednorodną gazów – opisuje, jak można otrzymać tlen – opisuje właściwości gazów szlachetnych, azotu – wymienia niektóre zastosowania azotu, gazów szlachetnych, tlenku węgla(IV), tlenu, wodoru – planuje doświadczenie umożliwiające wykrycie obecności tlenku węgla(IV) w powietrzu wydychanym z płuc – zapisuje słownie przebieg reakcji chemicznej – wskazuje w zapisie słownym przebiegu reakcji chemicznej substraty i produkty, pierwiastki i związki chemiczne – wymienia źródła, rodzaje i skutki zanieczyszczeń powietrza – wymienia niektóre sposoby postępowania pozwalające chronić powietrze przed zanieczyszczeniami – definiuje pojęcia reakcje egzo- i endoenergetyczne, podając przykłady 	<p>Uczeń pracuje samodzielnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje zastosowania wybranego szkła i sprzętu laboratoryjnego – identyfikuje substancje na podstawie podanych właściwość – przeprowadza obliczenia z wykorzystaniem pojęć: masa, gęstość, objętość – przelicza jednostki – podaje sposób rozdzielenia wskazanej mieszaniny na składniki – wskazuje różnice między właściwościami fizycznymi składników mieszaniny, które umożliwiają jej rozdzielenie – projektuje doświadczenia ilustrujące reakcję chemiczną i formułuje wnioski – wskazuje w podanych przykładach reakcję chemiczną i zjawisko fizyczne – wskazuje wśród różnych substancji mieszaninę i związek chemiczny – wyjaśnia różnicę między mieszaniną a związkiem chemicznym – odszukuje w układzie okresowym pierwiastków podane pierwiastki chemiczne – opisuje doświadczenia wykonywane na lekcji – przeprowadza wybrane doświadczenia – określa, które składniki powietrza są stałe, a które zmienne – wykonuje obliczenia dotyczące zawartości procentowej substancji występujących w powietrzu – wykrywa obecność tlenku węgla(IV) – opisuje właściwości tlenku węgla(II) 	<p>Uczeń pracuje samodzielnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia podział chemii na organiczną i nieorganiczną – definiuje pojęcie patyna – projektuje doświadczenie o podanym tytule (rysuje schemat, zapisuje obserwacje i formułuje wnioski) – projektuje i przewiduje wyniki doświadczeń na podstawie posiadanej wiedzy – otrzymuje tlenek węgla(IV) w reakcji węglanu wapnia z kwasem chlorowodorowym – wymienia różne sposoby otrzymywania tlenu, tlenku węgla(IV), wodoru – projektuje doświadczenia dotyczące powietrza i jego składników – planuje sposoby postępowania umożliwiające ochronę powietrza przed zanieczyszczeniami – identyfikuje substancje na podstawie schematów reakcji chemicznych – wykazuje zależność między rozwojem cywilizacji a występowaniem zagrożeń, np. podaje przykłady dziedzin życia, których rozwój powoduje negatywne skutki dla środowiska przyrodniczego – wyjaśnia związek między podobieństwami właściwości pierwiastków chemicznych zapisanych w tej samej grupie układu okresowego a budową ich atomów i liczbą elektronów walencyjnych – wyjaśnia, dlaczego masy atomowe podanych pierwiastków chemicznych w układzie

<p>skupienia na przykładzie wody</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia obieg tlenu i tlenku węgla(IV) w przyrodzie – opisuje, na czym polegają reakcje syntezy, analizy, wymiany – wskazuje substraty i produkty reakcji chemicznej – określa typy reakcji chemicznych – wymienia podstawowe źródła i skutki zanieczyszczeń powietrza – wskazuje różnicę między reakcjami egzo- i endoenergetyczną, wymienia niektóre efekty towarzyszące reakcjom chemicznym – opisuje ziarnistą budowę materii – opisuje, czym atom różni się od cząsteczki - odczytuje z układu okresowego masy atomowe pierwiastków – oblicza masę cząsteczkową prostych związków chemicznych – opisuje i charakteryzuje skład atomu (jądro – protony i neutrony, powłoki elektronowe – elektrony) – definiuje pojęcie elektrony walencyjne – ustala liczbę protonów, elektronów, neutronów w atomie danego pierwiastka chemicznego, gdy znane są liczby atomowa i masowa – definiuje pojęcie izotop – wymienia najważniejsze dziedziny życia, w których mają zastosowanie izotopy promieniotwórcze – odczytuje z układu okresowego podstawowe informacje o pierwiastkach chemicznych – zapisuje wzory sumaryczne i strukturalne prostych związków chemicznych – definiuje pojęcie wartościowość – odczytuje z układu okresowego 	<ul style="list-style-type: none"> – planuje doświadczenie potwierdzające ziarnistość budowy materii – wyjaśnia zjawisko dyfuzji – oblicza masy cząsteczkowe – wyjaśnia różnice w budowie izotopów wodoru na podstawie ilustracji – korzysta z układu okresowego pierwiastków chemicznych – rysuje proste modele atomów pierwiastków chemicznych – opisuje sposób powstawania jonów – określa rodzaj wiązania w prostych przykładach cząsteczek – określa wartościowość na podstawie układu okresowego pierwiastków – zapisuje wzory związków chemicznych na podstawie podanej wartościowości lub nazwy pierwiastków chemicznych – podaje nazwę związku chemicznego na podstawie wzoru – zapisuje proste równania reakcji chemicznych za pomocą symboli i wzorów oraz dobiera w nich współczynniki – proponuje sposoby racjonalnego gospodarowania wodą – tłumaczy, na czym polegają procesy mieszania i rozpuszczania – planuje doświadczenia wykazujące wpływ różnych czynników na szybkość rozpuszczania substancji stałych w wodzie – przeprowadza proste obliczenia rozpuszczalności substancji, korzystając z wykresu rozpuszczalności – podaje przykłady substancji, które rozpuszczają się w wodzie, tworząc roztwory właściwe, koloidy lub zawiesiny – opisuje różnice między roztworami: rozcieńczonym, stężonym, nasyconym i nienasyconym 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia rolę procesu fotosyntezy w naszym życiu – podaje przykłady substancji szkodliwych dla środowiska – wyjaśnia, skąd się biorą kwaśne opady – określa zagrożenia wynikające z efektu cieplarnianego, dziury ozonowej, kwaśnych opadów – proponuje sposoby zapobiegania powiększaniu się dziury ozonowej i ograniczenia powstawania kwaśnych opadów – projektuje doświadczenia, w których otrzyma tlen, tlenek węgla(IV), wodór – projektuje doświadczenia, w których zbada właściwości tlenu, tlenku węgla(IV), wodoru – zapisuje słownie przebieg różnych rodzajów reakcji chemicznych – podaje przykłady różnych typów reakcji chemicznych – wykazuje obecność pary wodnej w powietrzu – omawia sposoby otrzymywania wodoru – podaje przykłady reakcji egzo- i endoenergetycznych – zalicza przeprowadzone na lekcjach reakcje do egzo- lub endoenergetycznych – wyjaśnia różnice między pierwiastkiem a związkiem chemicznym na podstawie założeń teorii atomistyczno-cząsteczkowej budowy materii – oblicza masy cząsteczkowe związków chemicznych – definiuje pojęcie masy atomowej jako średniej mas atomów danego pierwiastka, z uwzględnieniem jego składu izotopowego – wymienia zastosowania różnych 	<ul style="list-style-type: none"> okresowym nie są liczbami całkowitymi – wykorzystuje pojęcie elektryczności do określania rodzaju wiązania w podanych substancjach – uzasadnia i udowadnia doświadczalnie, że masa substratów jest równa masie produktów – rozwiązuje trudniejsze zadania dotyczące poznanych praw (zachowania masy, stałości składu związku chemicznego) – wskazuje podstawowe różnice między wiązaniami kowalencyjnym a jonowym oraz kowalencyjnym niespolaryzowanym a kowalencyjnym spolaryzowanym – porównuje właściwości związków kowalencyjnych i jonowych (stan skupienia, rozpuszczalność w wodzie, temperatury topnienia i wrzenia, przewodnictwo ciepła i elektryczności) – zapisuje i odczytuje równania reakcji chemicznych o dużym stopniu trudności – wykonuje obliczenia stechiometryczne – określa wpływ ciśnienia atmosferycznego na wartość temperatury wrzenia wody – rozwiązuje z wykorzystaniem gęstości zadania rachunkowe dotyczące stężenia procentowego – rozwiązuje trudniejsze zadania dotyczące rozpuszczalności i stężenia procentowego – zapisuje wzór sumaryczny wodorotlenku dowolnego metalu – planuje doświadczenia, w których wyniku można otrzymać różne wodorotlenki, także praktycznie nierozpuszczalne w wodzie – zapisuje równania reakcji otrzymywania różnych wodorotlenków
---	--	--	--

<p>maksymalną wartościowość pierwiastków chemicznych względem wodoru grup 1., 2. i 13.–17.</p> <ul style="list-style-type: none"> – interpretuje zapisy (odczytuje ilościowo i jakościowo proste zapisy), np.: H_2, $2 H$, $2 H_2$ itp. – ustala na podstawie wzoru sumarycznego nazwę prostych dwupierwiastkowych związków chemicznych – podaje treść prawa zachowania masy i stałości składu związku chemicznego, przeprowadza proste obliczenia z wykorzystaniem tych praw – podaje przykłady źródeł zanieczyszczenia wód, wymienia niektóre skutki zanieczyszczeń oraz sposoby walki z nimi – opisuje właściwości wody – zapisuje wzory sumaryczny i strukturalny wody – podaje przykłady substancji, które rozpuszczają się i nie rozpuszczają się w wodzie – odczytuje z wykresu rozpuszczalności rozpuszczalność danej substancji w podanej temperaturze – podaje przykłady substancji tworzących z wodą roztwór właściwy, zawiesinę, koloid – prowadzi proste obliczenia z wykorzystaniem pojęć: stężenie procentowe, masa substancji, masa rozpuszczalnika, masa roztworu – zapisuje równania reakcji otrzymywania tlenków metali i tlenków niemetalu – korzysta z tabeli rozpuszczalności – rozpoznaje wzory wodorotlenków – zapisuje wzory sumaryczne i strukturalne wodorotlenków: $NaOH$, KOH, $Ca(OH)_2$, $Al(OH)_3$, $Cu(OH)_2$ – opisuje właściwości oraz zastosowania 	<ul style="list-style-type: none"> – przeprowadza proste obliczenia, korzystając ze wzoru na stężenie procentowe – opisuje właściwości i zastosowania wybranych tlenków – podaje wzory i nazwy wodorotlenków – zapisuje równania reakcji otrzymywania wodorotlenku sodu, potasu i wapnia – zapisuje obserwacje do przeprowadzanych na lekcji doświadczeń – definiuje pojęcie katalizator 	<p>izotopów promieniotwórczych</p> <ul style="list-style-type: none"> – korzysta z informacji zawartych w układzie okresowym pierwiastków chemicznych – oblicza maksymalną liczbę elektronów w powłokach – zapisuje konfiguracje elektronowe – rysuje uproszczone modele atomów – określa zmianę właściwości pierwiastków w grupie i okresie – określa typ wiązania chemicznego w podanym przykładzie – wyjaśnia na podstawie budowy atomów, dlaczego gazy szlachetne są bardzo mało aktywne chemicznie – wyjaśnia różnice między typami wiązań chemicznych – opisuje mechanizm powstawania wiązania jonowego – odczytuje z układu okresowego wartościowość pierwiastków chemicznych grup 1., 2. i 13.–17. (względem wodoru, maksymalną względem tlenu) – nazywa związki chemiczne na podstawie wzorów sumarycznych i zapisuje wzory na podstawie ich nazw – zapisuje i odczytuje równania reakcji chemicznych (o większym stopniu trudności) – przedstawia modelowy schemat równania reakcji chemicznej – rozwiązuje zadania na podstawie prawa zachowania masy i prawa stałości składu związku chemicznego – dokonuje prostych obliczeń stechiometrycznych – wyjaśnia budowę polarną cząsteczki wody 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje wodorotlenki na podstawie podanych informacji – odczytuje równania reakcji chemicznych
---	--	--	--

<p>wodorotlenków: sodu, potasu i wapnia</p> <ul style="list-style-type: none"> - definiuje pojęcia: elektrolit, nieelektrolit - podaje barwy wskaźników w roztworze o podanym odczynie - zapisuje równania dysocjacji jonowej zasad (proste przykłady) - odróżnia zasady od innych substancji za pomocą wskaźników - rozróżnia pojęcia wodorotlenek i zasada 		<ul style="list-style-type: none"> - określa właściwości wody wynikające z jej budowy polarnej - przewiduje zdolność różnych substancji do rozpuszczania się w wodzie - podaje rozmiary cząstek substancji wprowadzonych do wody i znajdujących się w roztworze właściwym, koloidzie, zawieszynie - wykazuje doświadczalnie wpływ różnych czynników na szybkość rozpuszczania substancji stałej w wodzie - posługuje się wykresem rozpuszczalności - wykonuje obliczenia z wykorzystaniem wykresu rozpuszczalności - oblicza masę wody, znając masę roztworu i jego stężenie procentowe - prowadzi obliczenia z wykorzystaniem pojęcia <i>gęstości</i> - podaje sposoby zmniejszenia lub zwiększenia stężenia roztworu - oblicza stężenie procentowe roztworu powstałego przez zagęszczenie i rozcieńczenie roztworu - oblicza stężenie procentowe roztworu nasyconego w danej temperaturze (z wykorzystaniem wykresu rozpuszczalności) - sporządza roztwór o określonym stężeniu procentowym - wyjaśnia pojęcia <i>wodorotlenek</i> i <i>zasada</i> - wymienia przykłady wodorotlenków i zasad - wyjaśnia, dlaczego podczas pracy z zasadami należy zachować szczególną ostrożność - wymienia poznane tlenki metali, z których można otrzymać zasady - zapisuje równania reakcji otrzymywania wybranego wodorotlenku 	
---	--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> – planuje doświadczenia, w których wyniku można otrzymać wodorotlenki sodu, potasu lub wapnia – planuje sposób otrzymywania wodorotlenków nierozpuszczalnych w wodzie – zapisuje i odczytuje równania dysocjacji jonowej zasad – opisuje doświadczenia przeprowadzane na lekcjach (schemat, obserwacje, wnioski) – opisuje zastosowania wskaźników – planuje doświadczenie, które umożliwi zbadanie odczynu produktów używanych w życiu codziennym 	
--	--	---	--

Przykłady wiadomości i umiejętności wykraczające poza treści wymagań podstawy programowej; ich spełnienie może być warunkiem wystawienia oceny celującej.

Uczeń:

- opisuje zasadę rozdzielania mieszanin metodą chromatografii
- opisuje sposób rozdzielania na składniki bardziej złożonych mieszanin z wykorzystaniem metod spoza podstawy programowej
- opisuje destylację skroplonego powietrza
- oblicza zawartość procentową izotopów w pierwiastku chemicznym
- opisuje historię odkrycia budowy atomu i powstania układu okresowego pierwiastków
- określa, na czym polegają promieniotwórczość naturalna i sztuczna, definiuje pojęcie *reakcja łańcuchowa*
- wymienia ważniejsze zagrożenia związane z promieniotwórczością
- wyjaśnia pojęcie *okres półtrwania (okres połowicznego rozpadu)*, rozwiązuje proste zadania związane z pojęciami *okres półtrwania* i *średnia masa atomowa*
- wyjaśnia, na czym polegają przemiany α , β , charakteryzuje rodzaje promieniowania
- opisuje wiązania koordynacyjne i metaliczne
- wykonuje obliczenia na podstawie równania reakcji chemicznej
- zna pojęcia: *mol*, *masa molowa* i *objętość molowa* i wykorzystuje je w prostych obliczeniach
- określa, na czym polegają reakcje utleniania-redukcji, definiuje pojęcia: *utleniacz* i *reduktor*
- zaznacza w zapisie słownym przebiegu reakcji chemicznej procesy utleniania i redukcji oraz utleniacz, reduktor
- podaje przykłady reakcji utleniania-redukcji zachodzących w naszym otoczeniu; uzasadnia swój wybór
- wyjaśnia, na czym polega asocjacja cząsteczek wody